

interest in Buddhist concepts covered in the academic and cultural environment of the West. In General, the image of Buddhism created at the time inadequate to the actual phenomenon.

Considering the socio-cultural peculiarities of the formation of the Buddhist philosophical and religious culture, the author analyzes the emergence of reclusion. The basis of the initial teaching is part of the Brahman caste subjected to criticism existing comments Vedic tradition. The original philosophical and practical Buddhism is seen as elitist. The emergence of Buddhism makes the subject beyond the traditional desire for spiritual freedom.

Social development of Buddhism keeping methodological elitism starts from the elitism of the Brahmins-ascetics, and later the monks of Theravadin moves through the activity of the Mahayana to the esoteric Vajrayana, where traditional oral transmission of the teachings complemented by the transfer of expertise to achieve Nirvana. On the one hand, philosophy and outside the culture of Buddhism leaves him an elitist phenomenon, which is confirmed by the small number of followers, on the other hand, tolerance, reflexivity and practice make Buddhism popular in modern marginal world.

І.В. ДУДАРЕВА

ВЗАЄМОДІЯ СУБ'ЄКТІВ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ У ДОСЯГНЕННІ ЦІЛЕЙ РОЗВИТКУ ТИСЯЧОЛІТТЯ

Для того, щоб перейти до вивчення суб'єктів соціального капіталу у досягненні Цілей Розвитку Тисячоліття, було вивчено особливості суб'єкт-об'єкт-суб'єктних відносин соціального капіталу, які є внутрішнім устроєм суб'єктів суспільних відносин, суспільним способом життя, здатністю суспільства до узгоджених дій у виживанні та розвитку людства, що існують на метарівні (цілісність людства), макрорівні (взаємодія масштабних соціальних організацій), мезорівні (взаємодія спільнот), мікрорівні (взаємодія особистостей), та визначають холистичність суспільств у людстві, ноосфері, в активній та потенційній формах.

Не менш важливим є поглиблення знань про різні форми суспільного капіталу, які стають соціальними, коли отримують характеристики емерджентності, цілісності суспільних відносин людства у здійсненні соціальної діяльності, з базовими потребами виживання та розвитку людства, поступовості зміни поколінь в єдності освоєння культурних традицій та новацій, що є органічною солідарністю людей як референтних, так і неконтактних масштабних суб'єктів суспільних відносин між собою.

Було досліджено відображення міри соціального капіталу розвитку людства соціальної, політичної, економічної, культурної, духовної сфер суспільного життя у здійсненні соціальної матеріальної і духовної діяльності суб'єктів суспільних відносин у прагненні до всезагальності.

Наступним кроком стало визначення детермінант мобілізації соціального капіталу розвитку людства в Україні як органічної частини цієї цілісності, що обумовлено українською специфікою функціонування режимів соціального капіталу, формуванням суб'єктності незалежної країни у механізмах самоорганізації та управління, протистояння деструктивним руйнуючим процесам (війнам, конфліктам, кризам та ін.).

В результаті дослідження соціального капіталу розвитку людства експліковано режими функціонування соціального капіталу: органістичний режим, який переважає в соціальних інститутах, відмобілізованій цілісності людства; мережевий режим, в якому відбувається самоорганізація, складання спільнотних потенціалів, мережі горизонтальних взаємозв'язків та гармонізації їх між собою; фрактальний режим, в якому відбувається тиражування соціального капіталу як патерну на різних рівнях та в різних масштабах.

На даному етапі, метою наукового дослідження є вивчення специфіки взаємодії суб'єктів соціального капіталу у досягненні Цілей Розвитку Тисячоліття.

У Декларації Тисячоліття Організації Об'єднаних Націй визначені Цілі Розвитку Тисячоліття, які 189 країн (включаючи Україну) зобов'язалися досягти до 2015 року. На сучасному етапі надзвичайно актуальною є адаптація Цілей Розвитку Тисячоліття (ЦРТ) для України з огляду на особливості національного розвитку, узгодження стратегічних пріоритетів розвитку країни з ЦРТ, забезпечення системного та комплексного підходу до формування довгострокової стратегії сталого розвитку та інших стратегічних документів Уряду [14, с. 3].

Тому, для України окреслено такі Цілі Розвитку Тисячоліття (для виконання протягом 2001-2015 років): подолання бідності; забезпечення якості освіти впродовж життя; сталий розвиток довкілля; поліпшення здоров'я матерів та зменшення дитячої смертності; обмеження поширення ВІЛ-

інфекції/СНІДу та туберкульозу і започаткування тенденцій до скорочення їх масштабів; забезпечення гендерної рівності [14, с. 7].

«Згідно з міжнародними визначеннями, до основних соціально-економічних індикаторів рівня та якості життя відносять: демографічні показники, тривалість життя, доходи та витрати, показники охорони здоров'я, обсягу споживання важливих продуктів у натуральному виразі, забезпеченість освітніми, комунальними і соціальними послугами, показники соціального забезпечення, частку витрат бюджету на розвиток соціальної сфери». Відповідно до цього «якість життя населення – цілісна характеристика рівня розвитку та задоволення потреб людей, асоційована з соціальними стандартами і ресурсними можливостями суспільства» [8, с. 153-154].

Універсалізація та узагальнення соціальних проблем для всіх суб'єктів суспільних відносин призводить до гальмування суспільного прогресу, утворення застійних явищ у суспільстві, кризових ситуацій, соціальних колізій. Ці проблеми можуть мати схожу структуру і класифікації, але необхідно враховувати масштаби суб'єктів суспільних відносин – локальні, регіональні, проблеми соціальних спільнот та ін.

Важливо відрізнити міру важливості і необхідності вирішення соціальних проблем в їх конкретному, особливому, всезагальному вимірах. Міра їх вирішення в конкретних, особливих та всезагальних випадках для суб'єктів суспільних відносин корелюється із мірою життя і смерті.

На думку М. А. Лепського, «... міра життя повинна якісно визначати життя, перевищення міри життя повинно призводити до смерті, тобто втрата цієї якості характеризує протилежний життєвий процес – смерть. ... міра життя, повинна включати по відношенню до живого біологічні, а по відношенню до людини ще і соціальні характеристики життя. ... скорочення міри життя, повинно характеризуватися як помирання, а розширення міри – як розвиток життя» [6, с. 31-32, 35].

Соціетальний капітал у вирішенні конкретних проблем розвитку людства розкривається через багатосторонність, складність, зрощеність, розвинутість та цілісність соціальних проблем. Соціетальність конкретних соціальних проблем являє собою багатоманіття одиничних проблем.

Суб'єкти соціетального капіталу при вирішенні глобальних проблем емоційно відчувають діалектичний взаємозв'язок існуючих соціальних проблем. Конкретність проблеми являє собою об'єктивний взаємозв'язок усіх сфер суспільного буття, який обумовлюють сутнісні, закономірні суспільні відносини, що лежать у його основі.

Всезагальність соціетального капіталу суб'єктів суспільного життя при вирішенні соціальних проблем саме в тому, що вони є єдиними для всіх суб'єктів суспільного життя. Вона здійснюється в конкретних проблемах і через них. Всезагальність, як сутність соціетального капіталу у вирішенні глобальних проблем є основою існування і розвитку всіх одиничних проблем, які, у свою чергу, не є зменшеною копією всезагальних проблем. Глобальні проблеми у всьому багатоманітті світу є закономірною формою зв'язку речей, явищ і процесів у складі цілого.

У вирішенні глобальних проблем розвитку людства «Україна, здійснюючи зовнішню політику, не може дотримуватися «чистого нейтралітету». ... «позаблокованість у тому вигляді, ... , рівноцінна відмові від повномасштабної участі в загальноєвропейських процесах і ризикує перетворитися на м'яку форму ізоляціонізму. Щоб уникнути цього, Україна повинна вести широкий діалог і налагоджувати співробітництво з провідними країнами світу, визначити стратегію і тактику своєї зовнішньої політики» [9, с. 472].

Відповідно до результатів соціологічного дослідження, проведеного Інститутом соціології НАН України у 2010 році, обираючи шлях розвитку України, 26,8 % респондентів вважають, що необхідно зміцнювати перш за все східнослов'янський блок..., 20,6 % – опиратися перш за все на власні ресурси, зміцнюючи незалежність, 14,9 % – у першу чергу розширювати зв'язки в межах СНД, 13,1% – розвивати відносини переважно з Росією, 2,0 % – різні регіони України мають обирати свій шлях [11, с. 495].

Ототожнення позаблоковості та ізоляції, на нашу думку, не є вірним. Важливо внутрішнє співробітництво і співробітництво України з іншими державами. Це діяльність у напрямку розвитку України і людства в цілому, основою якої є соціетальний капітал. В Україні як соціальному організмі разом із процесами цілеспрямованої організації відбуваються і процеси самоорганізації, які пов'язані із системними властивостями організації як цілого і синергетичними складовими.

Стратегічними партнерами, головними союзниками України в найближчі 5 років, у відповідності до результатів дослідження Інституту соціології НАН України (2010 рік), 57,9% українців бачать країни СНД, 19,7% – Європейський Союз, 1,2% – США, 0,4% – Китай, 20,8% опитаних було важко відповісти на дане питання [11, с. 617].

У даному контексті І. Г. Шавкун зазначає: «методи управління, затребувані за часи індустріального суспільства, вже не сприймаються як адекватні. Ієрархія поступово втрачає значущість для забезпечення якості менеджменту організацій. ...XXI століття вимагає моделі лідерства, побудованої на принципі командного, а не одноосібного лідерства. Йдеться про необхідність поступової відмови від авторитарної моделі лідерства і заміни її моделлю співлідерства» [15, с. 59].

Чим жорсткіша система управління, тим менше можливостей для творчості і самоорганізації. Повна свобода дій суб'єктів суспільних відносин ускладнює досягнення ними поставлених цілей. Самоорганізація здійснюється в умовах неформального співробітництва і несанкціонованої діяльності, наявності чітко сформульованих цілей, до яких суб'єкти суспільних відносин прагнуть самостійно, самоорганізуються навколо них, а також поєднання управління та самоуправління, самовиховання, самоосвіти та самоконтролю.

Я. Ассман вважає, «...що попередження ні в якому випадку не забувати щось визначне, без сумніву вказує на майбутнє забуття саме цього. Особливо часто такі попередження стосуються перетинання кордону, входження у чужий простір. Адже саме чужий простір, ..., сприяє забуттю. Пра-моделлю, або пра-сценою, яка сприяє забуттю зміни контексту, є подорож до іншої країни, перехід кордону. ...в новому світі немає нічого, щоб втілювало і підтримувало пам'ять про минуле». У людини «немає тут референційних рамок, вона стає нереальною і зникає... Однак пам'яті про минуле загрожує не тільки природній розпад через відсутність зовнішніх референційних рамок, але і руїнівний зовнішній вплив» [1, с. 241-243].

Соціальний простір є сутнісною характеристикою умов і можливостей розвитку суб'єктів суспільних відносин. «Простір людського розвитку» (за К. Марксом) є мірою свободи діяльності суб'єктів соцієтальних відносин. Сутнісне значення має сприйняття соціального простору, його оцінка, яка надається в результаті соціального порівняння та є суб'єктивною складовою соціального простору, а також формування соціального задоволення.

Розглянемо сценарії геополітичного майбутнього України. Один із них – західний вектор інтеграції українського суспільства.

В. Г. Косміна зазначає, якщо «...на Заході формувалася по суті пост-цивілізаційна система комунікацій, то в Україні спостерігався доволі ускладнений розвиток цивілізаційної системи: православ'я зорієнтовано передусім на збереження традиційних цінностей, відсутність власної держави, потужних національних аристократій та міст у поєднанні з тривалим збереженням деяких структур навіть доцивілізаційного походження, передусім сільських сегментарних спільнот» [5, с. 147].

У такій ситуації для українського суспільства особливо важлива самоорганізація як один із проявів спонтанних процесів у групах, колективах, суспільстві. Самоорганізація являє собою процеси соціального регулювання, які самостійно здійснюються. До соціально-психологічних елементів самоорганізації можна віднести традиції, звичаї, громадську думку та ін.

«Захід став найбільш значимим і впливовим регіоном, який прискорив ритми природної революції. ...На Заході виникла людина, яка дивилася на життя як на подорож, яку вона повинна ретельно спланувати. Ця людина цілераціональна, на відміну від цінніснораціональних людей традиційного суспільства, вона включена в цілераціональну систему економіки, капіталізму, автономна і самостійна». Такі характеристики має модульна людина [12, с. 10-11].

С. Хантінгтон зазначає, що «Захід з його давніми месіонерськими традиціями, і головним чином Америка, вважає, що не-західні народи повинні перейняти західні цінності демократії...». Автор пише, що «...в не-західних культурах переважає інше відношення до цих цінностей: від широко розповсюдженого скептицизму до жорсткої протидії. Те, що для Заходу – універсалізм, для інших – імперіалізм» [13, с. 282].

Для українського суспільства характерні скептичні уявлення щодо західного способу життя, західної системи цінностей. Це пов'язано з тим, що старі суспільні ідеали вже не сприймаються суспільним загалом, а нові ще не укріпилися в суспільній свідомості. Така протилежність є джерелом протиріч та вірогідності виникнення жорсткої протидії. Внутрішні протилежності проявляються у вигляді зовнішніх протилежностей та не існують поза зв'язку із їхнім зовнішнім проявом. Відповідно до цього українська специфіка соцієтального капіталу в тому, що будь-які судження, узагальнення і гіпотези повинні мати перевірку досвідом.

Тому в контексті західного вектору розвитку України розглянемо участь України в програмі Корпусу миру. В Україні Корпус діє з 1992 року. Добровольці Корпусу миру, громадяни США, проходять підготовку в містах і селах України. «Українська програма – найбільша із всіх програм

Корпусу миру. Директор цієї організації в Україні Д. Тешнер підкреслив: «Цілі місії незмінні – працювати для укріплення миру і дружби на всій планеті, допомагати громадянам країн, де працює наш Корпус, краще розуміти американців. А також допомагати американцям краще розуміти людей з інших країн. Коли добровольці повертаються додому, вони привозять в своїх серцях частину України». В основі української програми корпусу миру лежать практичні завдання: навчання молодих українців англійської мови, розвиток у них практичних знань у галузі менеджменту, розуміння соціальних зв'язків у суспільстві, появи гуманності по відношенню до знедолених, захист довкілля» [4].

Діяльність модераторів та учасників Корпусу миру «допомагає двом націям зблизитися і поглибити взаєморозуміння. Корпус миру є частиною політики, яку держсекретар США Х. Клінтон назвала «комплексним впливом» – це спроба відновити позитивне відношення світу до США [3].

Комплексний вплив як напрямок, діяльності, основою якої є соціетальний капітал, передбачає об'єднання сил суб'єктів суспільних відносин в єдине ціле. Суб'єкти соціетального капіталу спрямовані на зближення соціальних систем, формування загальних ознак в економіці, політиці, управлінні.

Посли миру США формують цілісність суспільних відносин розвитку людства на території України та за її межами заради цілісності і розвитку людства, здійснюють соціетальну мету на відміну від її авторів, які, ведучи політику подвійних стандартів, мають на меті реалізацію індивідуальних інтересів планетарного панування і глобального матеріального збагачення. У протистоянні такій політиці формується народне правління.

О. Лукаш вважає, що «розглядаючи низку питань, які пов'язані з проблемою існування сучасної України в глобалізованому світі, особливу увагу, ...необхідно приділити «азійському вектору» глобальних трансформацій і взаємодій. ...Для України та інших країн пострадянського простору надзвичайно важливим є те, що перетворення...проводилися не під лозунгом відмови від минулого, продовжували і розвивали те краще, що було вже завойовано» [7, с. 85-86].

Відкритість по відношенню до минулого є ознакою духовного збагачення суб'єкта суспільних відносин як суб'єкта соціетального капіталу.

Аналіз азійського вектору розвитку має велике значення для дослідження механізмів соціетального капіталу розвитку людства в Україні. Так, наприклад, в японській системі управління особливу роль має система «Канбан» та «гуртки якості», які є показником системи самоуправління, що передбачає включення виконавців роботи у процес вироблення рішень і повноправне прийняття ними рішень із внутрішніх питань. Самоуправління як механізм соціетального капіталу реалізується через зміну вектору соціальних процесів «знизу вгору», «від периферії до центру».

Наступний сценарій передбачає інтеграцію в Європейський Союз. Відповідно до соціологічного дослідження, проведеного у 2010 році Інститутом соціології НАН України, 45,5 % опитаних українців скоріше позитивно ставляться до вступу України до Європейського Союзу, 35,3 % було важко сказати, 19,1 % вважають, що скоріше негативно [11, с. 496].

«У довгостроковому плані Україна, підтримуючи стратегічні відносини з Росією, прагне інтегруватись у європейські та євроатлантичні структури. Північноатлантичний альянс розглядає Україну як невіддільну складову Європи. Після терористичної атаки на США Україна заявила про готовність надати і надала повітряний простір американській військово-транспортній авіації, задіяній в операції з боротьби з тероризмом» [9, с. 476].

Активізація соціетального капіталу виникає в кризові моменти становлення та розвитку людства. У цьому виражається не тільки його реалізація, але і його відновлення.

На думку О. В. Горпинич, «специфіка українського суспільства перехідного періоду зумовлює певні проблеми становлення громадянського суспільства в ньому. Тому потрібна власна, українська модель громадянського суспільства, яка б синтезувала придатний для подальшого розвитку і зарубіжний, і вітчизняний досвід. Від цього залежить, відбудеться в Україні повноцінне громадянське суспільство чи ні». Дослідниця вважає, що «...громадянське суспільство забезпечує репродукцію родового соціального життя людини. ...активними його складовими є інститути відтворення соціального життя. Оскільки основною домінантою громадянського суспільства є окрема особистість, то несучими його конструкціям є все-таки інститути, організації, групи, які покликані сприяти всебічній реалізації особистості, її інтересів, цілей, прагнень тощо» [2, с. 37, 43].

Якщо країна у своєму розвитку опинилася в кризовій ситуації, не знає, як себе вести, то зразком поведінки її виступають схожі, тобто фрактальні об'єкти і явища. Наслідування є різновидом подібної, образної, фрактальної поведінки. Україна, втілюючи деякі ознаки іншої країни, тим самим будує себе, використовуючи її образи. Таким чином, країна будує себе самостійно. Але поряд із цим

Україна сама виступає зразком розвитку та самоорганізації для інших країн світу. Прикладом є феномен українського козацтва. Українське козацтво є соціальним фракталом для формування кубанського, терського та інших козацтв. Це соціетальне утворення виступає формою соціальної організації людей, об'єднаних спільними цілями, які формуються на основі єдиних правил і норм.

Українське козацтво є органічною частиною українського суспільства в територіальному, релігійному, економічному, політичному, правовому, моральному аспектах, соціетальним інститутом, діяльність якого здійснювалася в механізмах самоорганізації та управління на основі системи норм, установ і спеціалізованих функцій як у внутрішньому, так і зовнішньому житті українського суспільства.

Важливим для аналізу мобілізації соціетального капіталу в Україні є вивчення основи світоглядної позиції українського народу – кордоцентризму. «...Кордоцентризм українців – це екзистенція, що виступає основою самого буття або й частиною природи українського народу: українець живе, а все його світобачення, поведінка життєвої вартості та культурні надбання узгоджуються з притаманним йому кордоцентризмом» [10, с. 99].

Почуття співпереживання, жалості виникають якраз на основі існуючих у людині фрактальних почуттів. Розуміти і сприймати іншу людину, поставити себе на місце того, хто страждає, являє собою подібність почуттів, тобто соціальну фрактальність. Ціле є не тільки природним, або соціальним, але ще й олюдненим та одухотвореним. Фрактальне бачення полегшує пізнання світу, тому що соціальні фрактали дозволяють компактно «стискати» інформацію, зручно будувати моделі, ефективніше складати прогнози, описувати самоорганізаційні процеси.

Таким чином, суб'єкти соціетального капіталу розвитку українського суспільства, що трансформуються, будують суспільство з динамічною соціальною системою. Відбувається формування відкритої стратифікаційної системи і високої мобільності в суб'єкт-об'єкт-суб'єктних відносинах соціетального капіталу розвитку людства та українського суспільства, як його органічної складової.

В якості перспективи подальших наукових досліджень ми бачимо вивчення соціального і соціетального капіталів сталого розвитку суспільства.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Ассман Я. Культурная память: Письмо, память о прошлом и политическая идентичность в высоких культурах древности / Ян Ассман ; пер. с нем. М. М. Сокольской. – М. : Языки славянской культуры, 2004. – 363 с. – (Studia historica).
2. Горпинич О. В. Формування громадянського суспільства в умовах соціокультурних трансформацій / О. В. Горпинич // Соціальні технології. – 2011. – № 49. – С. 37-44.
3. Добровольцы Корпуса мира работают на благо украинцев [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.kyivpost.ua/politics/article/dobrovoltysi-korpusa-mira-rabotayut-na-bлаго-ukrainyi.html> 28/011.
4. Корпус мира США в Украине [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.voanews.com/russian/news/ukraine/Ukraine-Peace-core-2010-06-17-96596934.html> 28/02/11.
5. Космина В. Україна в світі цивілізацій і постцивілізаційних соціальних систем / В. Космина // Украина в системе современных цивилизаций: трансформации государств и гражданского общества : материалы III-й Междунар. науч.-практ. конф., 21-22 мая 2010 г. – Одесса : ВМВ, 2010. – Т. 1. – С. 144-147.
6. Лепский М. А. «Свет» и «тьень» социальной перспективы / Максим Анатолійович Лепський. – К. : Молодь, 2000. – 407 с.
7. Лукаш О. Україна у контексті азійського глобалізму / О. Лукаш // Україна в глобалізованому світі : зб. наук. праць / НАН України, Ін-т світової економіки і міжнар. відносин ; Нац. Б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2007. – С. 85–89.
8. Україна в 2005-2009 рр.: стратегічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку : монографія / за заг. ред. Ю. Г. Рубана. – К. : НІСД, 2009. – 655 с.

9. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти : [кол. моногр.] / за заг. ред. Ф. М. Рудича. – К. : МАУП, 2002. – 488 с.
10. Україна: етнонаціональна палітра суспільного розвитку : слов.-довід. / УАДУ при Президентові України ; відп. ред. Ю. І. Римаренко. – К. : Вид-во УАДУ, 1997. – 272 с.
11. Українське суспільство, 1992-2010 : соціологічний моніторинг / за ред. В. Ворони, М. Шульги. – К. : [Інститут соціології НАНУ], 2010. – 636 с.
12. Федотова В. Г. Меняющаяся социальность: будущее капитализма / В. Г. Федотов, В. А. Колпаков, Н. Н. Федотова // Вопросы философии. – 2011. – № 6. – С. 3–15.
13. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / Самюэль Хантингтон. – М. : АСТ, 2005. – 263 с.
14. Цілі Розвитку Тисячоліття : Україна. – К. : ЕКМО, 2003. – 29 с.
15. Шавкун І. Г. Цінності топ-менеджменту в умовах глобалізації / І. Г. Шавкун // Україна наукова : матеріали п'ятої Всеукр. наук.-практ. конф., 23-25 грудня 2008 р. – К., 2008. – С. 59–60.

SUMMARY

Universalization and generalization of social problems for all subjects of public relations leads to inhibition of social progress, formation of stagnation in society, crisis situations, social collisions. These problems may have similar structure and classifications, but must take into account the extent of subjects of social relations – local, regional, problems of social communities and others.

It is important to distinguish the extent of importance and the one of need of solve social problems in their concrete, specific, universal dimensions. The extent of their solve in concrete, specific and universal cases for the subjects of public relations correlates with extent of life and death.

Societal capital in solve of concrete problems of mankind development is revealed through multilateralism, complexity, sophistication and integrity of social problems. Societality of concrete social problems is a variety of individual problems.

The subjects of societal capital in solve of global problems emotionally feel dialectical relationship of existing social problems. Concreteness of problem is an objective relationship of all spheres of social life, which is determined by essential, natural social relations, which underlie it.

The universality of societal capital of subjects of public life in solve of social problems is that they are the same for all subjects of public life. It is carried out in concrete problems and through them. The universality as essence of societal capital in solve of global problems is a basis of the existence and development of all individual problems, which, in their turn, are not reduced copy of general problems. Global problems in the diversity of the world is a natural form of relationship of things, phenomena and processes as a part of the whole.

In solve of global problems of mankind development Ukraine cannot observe neutrality carrying out foreign policy. Non-alignment is equivalent to the refusal of full participation in pan-European processes and can turn into a mild form of isolationism. To avoid this Ukraine should conduct a broad dialogue and establish cooperation with the leading countries of the world, it should define the strategy and tactics of its foreign policy.

Complex influence as a line of activity, which is based on societal capital, assumes association of efforts of subjects of public relations into a coherent whole. The subjects of societal capital aimed at the convergence of social systems, the formation of common features in the economy, politics, management.

If a country in its development turns into a crisis situation and does not know how to behave, then similar i.e. fractal objects and phenomena perform as its behavior pattern. Inheritance is a form of similar, figurative, fractal behavior. Ukraine embodies some features of another country thereby builds itself using its patterns. Thus the country builds itself. But at the same time Ukraine itself acts as a model for development and self-organization for other countries of the world. An example is the phenomenon of Ukrainian Cossacks. Ukrainian Cossacks is a social fractal for the formation of the Kuban, Terek and other Cossacks.

The subjects of societal capital of development of transforming Ukrainian society build society with dynamic social system. There is formation of open stratification system and high mobility in the subject-object-subject relations of societal capital of mankind development and Ukrainian society as its integral component.